

Európsky rok ochrany prírody

Medzinárodná kampaň Rady Európy

ENC Y 1995

"Ochrana prírody nie je luxusom, ani nostalgických snom. Naopak, je základným predpokladom udržateľného rozvoja našich spoločností, a tým z dlhodobého hľadiska predpokladom prežitia."

Daniel Tarschys,
generálny tajomník Rady Európy

J. Zacharová: European Nature Conservation Year. International Campaign Council of Europe. Život. Prostr., Vol. 29, No. 4, 180–182, 1995.

The Council of Europe has decided to make 1995 "European Nature Conservation Year - ENC Y 1995", with a special emphasis on conservation outside protected areas. In 1993 all European countries were invited to take part in the campaign and currently 43 of them are working together to achieve its goal: to address decision-makers that influence nature and to implement proper measures to improve the state of nature. Countries themselves are responsible for preparing of own national programme for ENC Y 1995, depending on priorities and specific conditions.

National programme for ENC Y 1995 in Slovakia consists of hundreds of interesting events, such as publicity activities, seminars and conferences for experts and projects to improve natural areas, as listed above. All activities of ENC Y 1995 are connected by the motto "Look to the future, look after nature" and the official symbol - the leaf which has been torn in two parts, but joined by man.

Daniel Tarschys, generálny tajomník Rady Európy (RE), uviedol týmito slovami Európsky rok ochrany prírody (European Nature Conservation Year - ENC Y 1995). Prípravy ENC Y 1995 začali však ešte v lete 1993, keď bývalá generálna tajomníčka RE Catherine Lalumièreová vyzvala všetkých ministrov životného prostredia európskych krajín, aby sa pripojili k pripravovanej medzinárodnej kampani. Výzvu prijalo 43 krajín, medzi nimi aj noví členovia a nečlenské štáty RE. Už v septembri 1993 sa uskutočnilo prvé pracovné stretnutie Medzinárodného organizačného komitétu na prípravu ENC Y 1995, kde zástupcovia všetkých zúčastnených krajín získali základné informácie o tom, aké sú:

ciele ENC Y 1995 - oslovit všetkých, ktorí svojimi rozhodnutiami a činnosťami ovplyvňujú prírodu,
– realizovať opatrenia, ktoré prispejú k zlepšeniu stavu prírody;

téma ENC Y 1995 - **ochrana prírody mimo chránených území;**
heslo ENC Y 1995 - **Mysli na budúcnosť, staraj sa o prírodu.**

Pri rešpektovaní týchto všeobecných zásad jednotlivé krajiny samy rozhodujú, ktoré aspekty ochrany prírody sú pre ne dôležité a koho by chceli kampaňou oslovit. Národné programy k ENC Y 1995 sa preto odlišujú. Niektoré krajiny si vybrali špecifickú tému, napríklad vo Švédsku je to vidiecka krajina využívaná na poľnohospodárske účely, v Českej republike revitalizačné projekty

riek a Územný systém ekologickej stability. Väčšina krajín vidí problémy najmä v nedostatočnej informovanosti verejnosti, potrebe účinnejšieho a systematickeho pôsobenia na mladú generáciu a zlepšovania životného prostredia. Takto širšie chápaný je napríklad program k ENCY 1995 v Nemecku. Približne 500 organizácií navrhlo vyše 550 projektov a prezident republiky Roman Herzog vyhlasuje najlepšie projekty mesiaca.

Podobný charakter má aj národný program v Slovenskej republike. Obsahuje stovky podujatí - od medzinárodných, ako je výstava platidiel s prírodnými motívmi, festival filmov alebo retrospektívna výstava Ekoplagát, cez semináre a konferencie pre odbornú verejnosť až po konkrétne projekty na zlepšenie stavu prírodného prostredia v rôznych lokalitách Slovenska. Pripravujú sa aj programy v televízii, najmä ako súčasť cyklu Eko ďalej a premietanie filmov o rôznych environmentálnych aspektoch spojené s besedami. Prostredníctvom masmédií, ako aj štátnej správy, kultúrnych stredísk, Združenia miest a obcí Slovenska a ďalších inštitúcií sa informácie o ENCY 1995 dostanú do všetkých častí Slovenska. Program k ENCY 1995 možno charakterizovať ako celospoločenský, zúčastňujú sa ho všetky rezorty a viaceré nezávislé organizácie a združenia. 16. augusta 1994 ho schválila vláda SR 28. marca 1995 a rozhodla o vyčlenení viac ako 10 mil. Sk na realizáciu vybraných podujatí.

Prehľad podujatí k ENCY 1995 na Slovensku neobsahuje početné akcie organizované úradmi životného prostredia, správami národných parkov, Správou slovenských jaskýň, kultúrnymi strediskami, múzeami, knižnicami, Slovenským zväzom ochrancov prírody a krajiny a ďalšími organizáciami.

Prehľad podujatí k ENCY 1995 na Slovensku

Výchovná a propagačná činnosť:

- slávnostný otvárací koncert ENCY 1995 v Slovenskej filharmónii (25. 2.),
- séria príležitostných známok s emblémom ENCY 1995 spolu s obálkami FDC (28.2.),
- pamätná minca k ENCY 1995 (júl),
- XXI. ročník Medzinárodného festivalu odborných filmov, televíznych programov a videoprogramov EKOTOPFILM (október, Žilina), I. ročník ENVIROFILM '95 (Banská Bystrica),
- výchovná kampaň proti vypaľovaniu trávnych porastov a pre staronových vlastníkov pôdy,
- výstava platidiel s prírodnými motívmi (september, Bratislava, Banská Bystrica),
- retrospektívna putovná výstava EKOPLAGÁT (od júna Martin, Bratislava, Zvolen),
- výstavy fotografií (október, Liptovský Mikuláš, Humenné, Trenčín, Banská Bystrica),

- výstava Geológia pre človeka a životné prostredie (október, Bratislava),
- výstava Poľovníctvo a príroda (jún, Nitra),
- výstava MAIL ART - deti z európskych krajín kreslia prírodu (jún, Antol),
- celoslovenská tvorivá súťaž amatérskeho filmu a video (jún, Prešov),
- JUNIORFILA '95 (jún, Nitra),
- EKOFILA '95 - 6. filatelistická výstava (december, Nitra),
- celoslovenská výstava kalendárov s témou ochrany prírody (december, Banská Bystrica),
- EKOTECH '95 (jún, Bratislava),
- INTERRACIO'95 - racionalizácia a spotreba energie (november, Nitra),
- učebné pomôcky Mladý strážca prírody,
- Ekotrh zaujímavostí a informácií (september, Prievidza),
- Výtvarná Dubnica (september, Dubnica nad Váhom),
- Príbeh o Zemi a človeku - kresby postihnutej mládeže (marec, Antol),
- Satira v životnom prostredí (marec, Martin),
- Bienále knižného umenia (apríl-máj, Martin),
- sanačné práce po bývalej Sovietskej armáde (máj, Bratislava),
- VI. ekologické dni (apríl-máj, Liptovský Mikuláš),
- Amatérsky zvukový záznam '95 (apríl, Michalovce),
- výstava zo sympózia Studničky '94 (apríl, Bratislava),
- publikácie a propagačné materiály - plagát a skladačka k ENCY 1995, Červená kniha nižších rastlín, skladačky Územný systém ekologickej stability, Ochrana prírody SR, Človek, príroda a ekológia,
- televízne a rozhlasové relácie (Eko ďalej, besedy, aktuálne informácie),
- videofilmy Uplatňovanie metódy EIA, Chránené živočíchy bojnickej ZOO, Slnko - zdroj života,
- propagácia ochrany prírody v okresoch,
- aktivity pre deti a mládež v okresoch (Zachráňme stromček, Zem je len jedna, Chránime našu prírodu, otváranie studničiek, rôzne súťaže).

Konferencie a semináre:

- Etniká a príroda (jún-júl, Vysoké a Nízke Tatry),
- Životné prostredie a zdravie (september, Bojnice),
- Od prieskumu pôd po trvalé využívanie krajiny (október, Vysoké Tatry),
- VI. medzinárodná konferencia o cestovnom ruchu (jeseň, Vysoké Tatry),
- Ochrana prírody pri preprave nebezpečných nákladov (september, Bratislava),
- Stratégia ekologickej výchovy na školách (október, Bratislava),
- Hodnotenie vplyvov činností na životné prostredie (jeseň, Bratislava),
- Súbor regionálnych máp geofaktorov životného prostredia v mierke 1:50 000,
- Ekologické obhospodarovanie lesov (jún, Zvolen),
- Antropizácia pôd (október, Bratislava),
- Návrat k prírode znamená napredovanie do zdravej budúcnosti (jeseň, Bratislava),
- Úloha geografickej výchovy pri ovplyvňovaní negatívnych dôsledkov ľudskej činnosti na systém krajinných zložiek (jún, Bratislava),
- Prevencia pred účinkami rizík priemyselných havárií (apríl, Bratislava),
- Dni Dunaja na Slovensku (september, Bratislava),
- Turistika v chránenej krajine (júl, Čierny Balog),
- Múzeá a ochrana prírody (september, Liptovský Mikuláš),
- Ekoumelecké hry (máj, Borinka),
- školenia a semináre v okresoch.

Projekty:

- Záchrana ohrozených druhov organizmov,
- Mapovanie, záchrana a obnova mokradí,
- Ochrana ekologicky významných biotopov,
- Starostlivosť o nechránené lokality významné z hľadiska biodiverzity Slovenska,
- Ozeleňovanie miest a obcí Slovenska,
- Za čisté hory,
- Revitalizácia riečnej siete Slovenska,
- Vybudovanie podunajskej cykloturistickej trasy,
- Ozeleňovanie areálov škôl, tvorba ekopedagogických plôch,
- Revitalizácia Štrkoveckého jazera,
- Záchrana Lipy kráľa Mateja,
- Starostlivosť o prírodu a verejnú zeleň v okresoch.

* * *

Európsky rok ochrany prírody predstavuje pre Radu Európy a všetky európske krajiny príležitosť prezentovať svoj program v ochrane prírody, doterajšie výsledky a ciele do budúcnosti. Je to však predovšetkým príležitosť spojiť ľudský potenciál a finančné prostriedky v úsilí dostať prírodu opäť do nášho povedomia a uvedomiť si vlastnú zodpovednosť za jej a našu budúcnosť. Tak, ako to vyjadruje oficiálny symbol ENCY 1995 - roztrhnutý brezový list, spojený rukou človeka.

NATUROPA

J. Zacharová: Naturopa. Život. Prostr., Vol. 29, No. 4, 182–183, 1995.

Centre Naturopa was opened in 1967 to promote nature protection within the programme of the Council of Europe. Established in Strasbourg it coordinates the network of 33 national agencies of Naturopa. Naturopa is both an information and documentation centre. It issues a few periodicals - the Naturopa Newsletter each month and twice a year the magazine Naturopa. It also issues calendars, posters and other publicity materials. Naturopa has organized several international campaigns for nature protection (ENCY 1970), soil (1972), water (1974), wetlands (1976), wildlife (1979), coastal areas (1983), agriculture (1990) and ENCY 1995. The Naturopa's library possesses data on European books, articles and other documents in the field of nature protection. All these materials are listed in the Library Bulletin 6 times a year. Since 1993 the Department of Nature and Landscape Protection of the Ministry of the Environment of the Slovak Republic is in charge of all Naturopa's activities (Hlboká 2, 812 35 Bratislava).

Informačné a dokumentačné stredisko Rady Európy pre ochranu prírody Naturopa sa za viac ako štvrtstoročnú existenciu vyprofilovalo od informačného strediska po organizátora rôznych podujatí a medzinárodných kampaňí. Jeho dnešnú činnosť možno rozdeliť do niekoľkých oblastí:

● **Vytvorenie siete národných agentúr Naturopa**, ktoré:

- zabezpečujú obojstrannú výmenu informácií o vydávaných publikáciách a dokumentoch z oblasti ochrany prírody;
- informujú o činnostiach, ktoré významne ovplyvňujú prírodu;
- distribuujú periodiká a propagačné materiály vydané v Štrasburgu;
- zúčastňujú sa na tvorbe týchto publikácií.

Národné agentúry dnes pôsobia v 33 krajinách Európy. Ich vzájomná komunikácia sa uskutočňuje prostredníctvom pracovníkov strediska Naturopa a periodík, ktoré stredisko vydáva, ako aj osobne - počas každoročných zasadnutí.

Funkcie národnej agentúry Naturopa na Slovensku plní od r. 1993 Odbor ochrany prírody a krajiny Ministerstva životného prostredia SR (Hlboká cesta 2, 812 35 Bratislava, tel. 492 002-11, fax 311 368).

● **Budovanie knižnice**, zhromažďujúcej údaje o publikovaných monografiách, článkoch i ďalších dokumentoch. Každé dva mesiace vychádza Library Bulletin, ktorý obsahuje zoznam publikácií získaných za uplynulé dvojmesačné obdobie. Publikácie sú rozdelené do častí:

- *Životné prostredie všeobecne* (zoznamy, slovníky, právo, stratégie, ekonomické aspekty);
- *Prírodné zložky* (atmosféra a podnebie, voda, krajina, rastlinstvo, živočíšstvo);
- *Životné prostredie a činnosti človeka* (územné plánovanie, poľnohospodárstvo, znečistenie a odpady, spoločnosť, environmentálne technológie).

Každý knižničný prírastok je uvedený v pôvodnom jazyku. Informácia o knižných tituloch obsahuje názov článku, názov celej publikácie, meno autora, vydavateľstvo, rok vydania a kód. Informácia o časopisoch pozostáva z názvu článku, mena autora, názvu časopisu, čísla časopisu a údaju o počte strán.

V tomto roku - ENCY 1995 - boli vydané monotematické čísla Library Bulletinu pre oblasti: priemysel, poľnohospodárstvo, lesy, mestá, voda, cestovný ruch. Týchto 6 bulletinov, ako aj 6 čísiel Library Bulletinu z r. 1994 možno získať bezplatne na adrese národnej agentúry Naturopa. Na túto adresu možno tiež zaslať nové publikácie alebo články, ktoré budú zaradené do katalógu knižnice v Štrasburgu.

● **Príprava informačných kampaní** pre európske štáty (ako bol Rok ochrany európskej prírody (1970 a 1995), kampaň na ochranu pôd (1972), vôd (1974), mokradí

(1976), organizmov (1979), pobrežných oblastí (1983) a udržateľné poľnohospodárstvo (1990).

● **Vydávanie periodík a propagačných materiálov** a ich distribúcia do národných agentúr:

- mesačne v 10 jazykoch vychádza vestník *Naturopa Newsletter*, ktorý na 4 stranách stručne informuje o najnovších činnostiach Rady Európy, iných medzinárodných organizácií, príkladoch činností členských krajín, súvisiacich s ochranou prírody a o konferenciách, seminároch a ďalších pripravovaných podujatiach;
- dvakrát ročne vychádza v 6 jazykových mutáciách časopis *NATUROPA*, ktorý prináša rozsiahlejšie články z oblasti ochrany prírody v Európe, pozitívne príklady z jednotlivých štátov a príspevky významných osobností k aktuálnym témam;
- ročne reprezentatívny *kalendár*, zostavený z kresieb autorov členských krajín Rady Európy;
- *propagačný materiál* podľa potreby (nálepky, plagáty, pohľadnice a pod.).

Distribúciu týchto publikácií v jednotlivých členských štátoch zabezpečujú národné agentúry Naturopa. Stanovené množstvo dostávajú korešpondenti Rady Európy a zvyšné publikácie sa, v závislosti od získaného počtu, zasielajú na pracoviská ochrany prírody. V uplynulom roku vyšlo 12 čísiel Správ z Centre Naturopa v slovenčine, ako preklad z periodík Rady Európy.

